

prof. dr hab. Rafał Molencki,
Instytut Języka Angielskiego
Uniwersytet Śląski, Katowice

Ocena rozprawy doktorskiej p. mgr. Mateusza Sarneckiego pt.
Complement variation in English communication verbs
(162 strony wydruku komputerowego)

1. Wstęp

W swojej rozprawie doktorskiej pan mgr Mateusz Sarnecki zajmuje się zjawiskiem komplementacji angielskich czasowników mówienia, a w szczególności różnicami semantycznymi i pragmatycznymi spowodowanymi użyciem przyimków *of* i *about* z tymi czasownikami. Jest to badanie korpusowe oparte zarówno na obszernym korpusie diachronicznym (Archer, obejmujące teksty nowoangielskie od XVII wieku), jak i korpusach współczesnych (British National Corpus, Corpus of Contemporary American English), których badane próbki obejmują setki milionów słów. Analiza wykorzystuje metody ilościowe i statystyczne (test zgodności χ^2 i test dokładny Fishera), które Autor opanował w stopniu doskonałym. Podstawy teoretyczne rozważań stanowi nowoczesna teoria gramatyki konstrukcji, przede wszystkim w ujęciu Adele Goldberg, ale i odwołująca się do prac Fillmore'a, Trousdale'a, Hilperta i innych czołowych językoznawców wyznających tę teorię.

2. Uwagi ogólne

Praca składa się z przedmowy, sześciu rozdziałów zasadniczych, konkluzji, bibliografii, 4 załączników z dodatkowymi danymi liczbowymi i listami frekwencyjnymi, streszczenia w języku polskim oraz – co bardzo ułatwia lekturę – indeksu alfabetycznego pojęć. Dodatkowo rozprawa zawiera liczne tabele i wykresy podsumowujące dane statystyczne dotyczące poszczególnych zjawisk.

Nie mam zastrzeżeń wobec warstwy teoretycznej rozprawy p. mgr Sarneckiego. Autor dotarł do najważniejszych publikacji z zakresu gramatyki konstrukcji, w tym najnowszych. Widać, że ta teoria jest mu dobrze znana i prawidłowo wykorzystuje ją w części analitycznej. Na uwagę zasługuje także bardzo dobre wykorzystanie i opis danych z badanych korpusów współczesnych i diachronicznych. Jednakże korpus historyczny Archer nie jest przez Autora traktowany równomiernie z korpusami współczesnymi. Przede wszystkim, nie wiedzieć czemu Archer Corpus jest pominięty w liście źródeł na ss. 127-128. W rozdziale czwartym poświęconym omówieniu danych z tegoż korpusu Autor cytuje zaledwie dwa przykłady źródłowe wobec znacznie liczniejszych cytowań przykładów językowych w kolejnym rozdziale dotyczącym współczesnej angielszczyzny z korpusów prasowych.

Same analizy danych przeprowadzone zostały w sposób wszechstronny i skrupulatny. P. mgr Sarnecki uwzględnił wszelkie możliwe czynniki, jakie mogą wpływać na występowanie przyimków *of* i *about* w komplementacji czasowników komunikacji werbalnej: rozmaite uwarunkowania składniowe, semantyczne, pragmatyczne, a także kwestię stylu, rejestru języka, różnic regionalnych i diachronicznych, itp. Wszystkie hipotezy są bardzo dobrze udokumentowane i poparte rzetelnymi danymi liczbowymi, co czyni wynik badania obiektywnym. Ważne, że Autor odwołuje się także do materiału leksykograficznego, w tym do najbardziej reprezentatywnego i stale aktualizowanego *Oxford English Dictionary*.

3. Uwagi szczegółowe

- s. 2 – Present-Day English to język współczesny, nie można powiedzieć, że rozwijał się „in a period of four centuries”. Autor miał zapewne na myśli Modern English, a to nie to samo.
- s. 25 – Frame Semantics to teoria znacznie wcześniejsza niż początek XXI wieku, jak by to wynikało z omówienia w podrozdziale 2.3. Charles Fillmore przedłożył pierwsze założenia tej teorii już w połowie lat 1970. w artykule "Frame semantics and the nature of language" (1976). *Annals of the New York Academy of Sciences: Conference on the Origin and Development of Language and Speech*. Vol. 280: 20-32.
- s. 103 i bibliografia – błędny odnośnik bibliograficzny Anthony 2012, powinno być Laurence 2012, Anthony to imię.
- s. 131 – dla jednolitości należy użyć wielkich liter w tytule książki Giacalone Ramat i Hopper (1998).
- zdaję sobie sprawę z tego, że wykracza to poza zakres pracy, ale skoro Autor uwzględnia tak mocno aspekt historyczny wariantywności, warto może byłoby się odwołać do okresu średnioangielskiego, kiedy badane czasowniki współwystępowały przede wszystkim z przyimkiem *of*, a *about* było praktycznie niespotykane z *verba dicendi*. Ciekawe też, że czasownik *talk* (o nie do końca wyjaśnionej etymologii) pojawia się w angielszczyźnie dopiero w XIII wieku, i to wyłącznie w towarzystwie *of*. Gdyby Autor chciał zgłębić to zagadnienie, polecam *Middle English Dictionary* (<https://quod.lib.umich.edu/m/med/>).
- bibliografia pracy jest bogata i wszechstronna, ale brakuje w niej odniesień do prac polskich anglistów zajmujących się *verba dicendi*, np. Andrzej Łyda, Oskar Gawlik, którzy pisali o użyciu tych czasowników w korpusach angielszczyzny akademickiej
- najpoważniejszy błąd rozprawy znajduje się w streszczeniu polskim. Opisując kluczowe dla rozprawy wyrazy *of* i *about*, Autor wielokrotnie klasyfikuje je jako „przysłówki” i tylko parę razy prawidłowo jako „przyimki” – te terminy absolutnie nie mogą być używane wymiennie, w żadnej z teorii. Taka błędna terminologia,

powstała zapewne przez niedopatrzenie czy „przejęzyczenie” (ale dlaczego wiele razy powtórzone?!), nie powinna mieć miejsca w pracy językoznawczej. Te wyrazy w niektórych konstrukcjach (pytajnych, względnych) występują po wyrazie określającym i wtedy bywają czasem nazywane poimkami (*postpositions*).

4. Konkluzja

Powyższe uwagi mają charakter drugorzędny. Reasumując uważam, że rozprawa ta stanowi wartościowy i nowatorski wkład do badań nad składnią i semantyką angielszczyzny okresu nowożytnego. Dlatego jest mi miło stwierdzić, że praca doktorska p. mgr. Mateusza Sarneckiego pt. *Complement variation in English communication verbs* **spełnia wymogi ustawowe** stawiane takim rozprawom (w świetle Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym, z późn. Zmianami; Rozdział 2, Art.13 pkt.1) i wnioskuję o dopuszczenie Doktoranta do dalszych czynności przewodu. Jednocześnie jestem przekonany, że z uwagi na jej wysoką oryginalną wartość merytoryczną rozprawa ta zasługuje (po ewentualnym uwzględnieniu sugestii recenzentów) na opublikowanie w całości w formie drukowanej.

(prof. dr hab. Rafał Molencki)

Katowice, 31 marca 2017 roku